

УТВЪРДИЛ: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Факултет: .....

Специалност: (код и наименование)

СЛС	1	1	0	1	0	5	2	1
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

Магистърска програма: (код и наименование)

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Д	И	6	1
---	---	---	---

Дисциплина

Славянска литературна антропология (Утопии и антиутопии в славянските литератури)

Преподавател: доц. д-р Добромир Григоров Григоров

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	

Обща извънаудиторна заетост		30
ОБЩА ЗАЕТОСТ		60
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		1
ОБЩО ЕКСТ		2

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	20
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	20
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит (с представяне на курсова работа)	60

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът се фокусира върху литературни произведения, които се анализират не само като автономни артефакти, а и през тяхната интенция на визии, моделиращи социалното устройство в момента на тяхната поява. Част от програмата е посветена на жанровите граници на литературната утопия и антиутопия, както и на типологията на утопичните проекти от новата и най-новата история през призмата на техния генезис и с оглед на обществена значимост. Основен акцент се поставя върху конкретните исторически измерения на литературната утопия, които обуславят възможностите за превръщането ѝ в обществена реалност. Курсът систематизира част от съвременните научни изследвания върху избраната проблематика както в англо-, немско-, рускоезична, българска среда, така и в контекста на славянските култури.

Предварителни изисквания:

Познания на студентите върху класически образци на утопията и антиутопията в западноевропейските и славянските литератури и умение да ситуират литературни произведения в национална литературна среда. На второ място е умението за близко четене на художествени произведения. На трето място се очаква познаването на

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

ключови епизоди от социокултурната история на Централна и Източна Европа.

Очаквани резултати:

Един от най-важните резултати е постигането на по-висока степен на социална грамотност на студентите, участвали в провеждането на учебния курс. Съотношението между битието на утопиите като фикция и социално въздействие, което е методологически ключ в учебната програма, прави възможно развиването на уменията да се разпознават в зародиш потенциалните социални реализации на разнородни утопични проекти или идеи. Познаването на литературни утопии и антиутопии от различни национални контекстуални полета и културни пластове следва да направи възможна или да улесни адекватната социална ориентация посредством ключови понятия в хуманитаристиката и социологията, използвани при осмислянето на проблематиката на академичния курс.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Доминацията на пространствените модели над хронологията в класическата утопия. Градът, републиката, островът, държавата като социални проекти. Жанрови граници на утопията и дистопията	2 часа
2	Фикция и реалност. Проблемът за автономността на утопията и дистопията като литература. Четенето на фикцията като социален проект.	2 часа
3	Модели на времето. Локална и универсална история. Т. Мор, Т. Кампанела, Фр. Бейкън	2 часа
4.	Историческо равнище на утопичното мислене. Типология на утопиите. Карл Манхайм	2 часа
5.	Просвещенските антиутопии - 1. Техниките на приключенската литература в жанра на антиутопията. „Приключенията на Гъливер“	2 часа
6.	Просвещенските антиутопии - 1. „Славия“ на Ян Колар. Политически реализации на утопичната идея за литературната (славянската) взаимност	2 часа
7.	Алегорията в дистопичния свят. „Фермата“ и „1984“ на Дж. Оруел	2 часа
8.	Прекъсването на историческата и културната памет. Рей Бредбъри	2 часа
9.	Математическите интегрални обществени прогрес. Евгений Замятин	2 часа
10.	Жанровият синкретизъм в антиутопиите. Приключенският и криминалният роман в реконструкцията на мита. Романът	2 часа

	„Атлантида“ на Борислав Пекич	
11.	Епитафията в жанровата специфика на антиутопията. Велко Барбиери	2 часа
12.	Съотношението между т. нар. научнофантастична литература и жанровите рамки на антиутопията. Прозата на Станислав Лем.	2 часа
13.	Човекът и машината: между подчинението и върховната власт. К. Чапек и Св Минков	2 часа
14.	Романът на инициацията в антиутопията. Бианка Белова. Постмодерното писане в антиутопията. Юрий Андрухович	2 часа
15.	Литературата в дигиталната пропаст и отвъд нея. Елементите на утопия в теорията за мрежовото общество	2 часа

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Съвременни концепции върху историята на утопията.
2	Научно-фантастичната литература в Източна Европа като алтернатива на официалната култура
3	Типология на социалното пространство. Републиката, държавата, градът и островът
4.	Техники на изграждането на литературното време в утопията през 20 в.
5.	Литературната дистопия като рефлексия на левите социални проекти през 20 в.
6.	Утопичната хармония на съжителството на човека с машините
7.	Рефлексии на съсловната теория в утопиите на Т. Мор и Т. Кампанела
8.	Литературата в дигиталната пропаст и извън нея. Случаят на модерните дистопии
9.	Жанрова характеристика на дистопията
10.	Жанрова характеристика на утопията

Библиография

Основна:

Бердяев, Н. Човек и машина, // *Путь*, Май, 1933, № 38.

(http://krotov.info/library/02_b/berdyaev/1933_384.html);

Григоров, Д. (съст.) *Inter arma. Предчувствието за война в чешката култура (1935 – 1939)*. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2023

Дичев, Ив. В оковите на мечтата // *Черно слънце. Сборник*. София: Народна култура, 1990, с. 5-18

Манхайм, К. Утопичното съзнание. // *Критика и хуманизъм*, бр. 2 1991, с. 47-58

Николчина, М. *Бог с машина : Изваждането на човека. От романтизма до трансхуманизма*. София: ВС Пъблишинг, 2022

Рикъор, П. Лекция за утопията и идеологията // *Критика и хуманизъм*, бр. 2, 1991, с. 67-80

Claeys, Gr. (ed.). *The Cambridge Companion to Utopian Literature (Cambridge Companions to Literature)*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011

Jameson, Fr. Utopia as Method, or the Uses of the Future // Gordin, M. Tilley, H., Prakash, G. (eds.) *Utopia/Distopia. Conditions of Historical Possibility*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2010, pp. 21-44

Levitas, R. *Utopia as Method. The Imaginary Reconstitution of Society*. Hampshire: Macmillan Publishers, 2013

Mannheim, K. *Ideologie und Utopie*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1985

Vosskamp, W. Hrsg. *Utopieforschung Bd. I - III*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1985

Допълнителна:

Ангелова, Т. Преосмисляне на Мануел Кастелс: исторически възход на социалните мрежи // *Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“*. Философски факултет. Книга Социология. 2008, с. 141-171

Бурдийо, П. *Правилата на изкуството. Генезис и структура на литературното поле*. София: Дом на науките за човека и обществото, 2004

Генов, Н. *Виртуалният човек. Опит върху фантоматиката*. София: ВС Пъблишинг, 2022

Дукай, Яцек. *Други песни*. София: Колибри, 2015

Енгелс, Фр. *Развитие на социализма от утопия в наука*. София: Партиздат, 1977

Зайдел, Я. *Цилиндърът на ван Троф*. Варна: книгоиздателство „Георги Бакалов“, 1983

Кастелс, М. *Възходът на мрежовото общество*. Т. 1. София: Лик, 2004

Кьосев, Ал. Мечтата на тялото. // Платонов, А. *Червенгур*. София: Профиздат, 1990

Николчина, М. *Изгубените еднорози на революцията*. София: Алтера, 2012

Мор, Т., Кампанела, Т. *Утопия. Градът на слънцето*. София: Народна култура., 1984

Парушев, Ч. *Срещучовешкото. Антиутопичният жанр в литературата през ХХ век*. София: ВС Пъблишинг, 2021

Пекич, Б. *Атлантида*. София: Унискорп, 2009

Стоянов, Ст. *Литература и технологии*. Велико Търново: Фабер, 2014

Фурие, Ш. *Новият свят*. София: Партиздат, 1975

Хубенова, Цв. *Анатомия на илюзията. Сатиричните романи на Ивлин Уо, Олдъс Хъксли и Джордж Оруел*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1992

Хъксли, О. *Прекрасният нов свят*. Варна: книгоиздателство „Георги Бакалов“, 1990

Чапек, К. *Избрани фантастично-утопични съчинения в два тома. Т. I*. София: Народна младеж, 1985;

Шестаков, Вячеслав П. (сост.) *Русская литературная утопия*. Москва: Прогресс, 1990

Замятин, Евгений И. *Герберт Уэлс*. Петербург: Эпоха, 1922

Замятин, Е. Ние. // *Черно слънце. Сборник*. София: Народна култура, 1990
Heyer, A. *Der Stand der aktuellen deutschen Utopieforschung. Band 3: Theoretische und methodische Ansätze der gegenwärtigen Forschung*. Hamburg: Kovac, 2010
Seibt, F. *Utopica. Zukunftsvisionen aus der Vergangenheit*. München: Orbis, 2001

Дата: 14.05.2024 г.

Съставил:
доц. д-р Добромир Григоров

Учебната програма е приета с протокол № 6 на ФС на ФСлФ от 11.06.2024 г.